

**ПРОГРАМА ПРОФІЛАКТИКИ ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Пащенко А. О. доктор філософії з психології,
старший викладач кафедри психології та педагогіки
Національна академія Національної гвардії України
<https://orcid.org/0000-0002-0303-6661>

У статті комплексно розглянуто проблему профілактики делінквентної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України, що постає як надзвичайно актуальне завдання в умовах воєнного стану та соціальної турбулентності. Делінквентна поведінка трактується як система поведінкових відхилень, що порушують норми військової дисципліни, морально-етичні засади служби та загальноприйняті правові рамки. З огляду на особливості військової служби, ця категорія поведінки потребує спеціального підходу до вивчення та корекції, який враховує як зовнішні умови (бойові дії, службове навантаження, соціальні фактори), так і внутрішні психологічні чинники (стресостійкість, рівень саморегуляції, особистісна адаптація).

Ключові слова: делінквентна поведінка; військовослужбовці; Національна гвардія України; профілактика; психологічна підтримка; військова дисципліна.

Вступ. У сучасних умовах військово-політичної нестабільності та активних бойових дій в Україні надзвичайно актуальним стає питання забезпечення морально-психологічної стійкості особового складу Національної гвардії України. Одним із викликів, що негативно впливають на ефективність виконання службових обов'язків, є прояви делінквентної поведінки серед військовослужбовців. Вони можуть включати дисциплінарні порушення, агресивні або девіантні дії, зловживання алкоголем або психоактивними речовинами, а також інші форми поведінки, що суперечать військовому статуту та загальнолюдським нормам.

Незважаючи на наявність нормативної бази та певних профілактичних заходів, практика показує недостатню ефективність існуючих методик, що зумовлює потребу в розробці цілісної, науково обґрунтованої програми профілактики. Така програма має враховувати специфіку військової служби, психологічні особливості особового складу, а також сучасні тенденції у сфері військової психології та соціальної роботи.

Отже, проблема потребує комплексного дослідження з метою створення дієвої системи превентивних заходів, здатної мінімізувати ризики девіантної поведінки та забезпечити належний рівень дисципліни й морально-психологічної готовності військовослужбовців.

Теоретичне підґрунтя. Проблематика делінквентної поведінки у військовому середовищі досліджується як в українському, так і в міжнародному науковому просторі. У вітчизняній науці ця тема розглядається переважно в контексті психології девіантної поведінки (Гачак-Величко, 2022; Максимова, 2011; Шиделко, 2019; Drew, 2022).

Проблема делінквентної поведінки персоналу сектору безпеки і оборони України залишається однією з найактуальніших і донині, охоплюючи широкий спектр специфічно протиправних поведінкових відхилень і проявляючись у вчиненні злочинів як у межах професійної діяльності, так і за ними. Так проблематикою прояву делінквентної поведінки у військовослужбовців активно займаються: А. Бондар та Н. Макаренко (2011), І. Серажим (2022), М. Лукашенко (2019) та інші.

Сучасні дослідження наголошують на взаємозв'язку між психоемоційним станом військовослужбовця та його поведінковими реакціями в умовах бойового стресу, посттравматичного синдрому, тривалого перебування в зоні бойових дій. Наприклад, дослідження, проведені Українським науково-дослідним інститутом соціальної та судової психіатрії, висвітлюють зростання кількості випадків девіантної поведінки серед військовослужбовців, зумовленої порушеннями адаптації та недостатнім рівнем психологічної підтримки.

Зарубіжні автори, зокрема D. Grossman & B. Siddle (1995), J. Violanti & F. Aron (1994), A. Adler, A. Bliese & P. Castro, (2011), аналізують вплив військових умов на виникнення агресії, антисуспільної поведінки та порушень саморегуляції. Важливими для українського контексту є також праці, що стосуються впровадження програм профілактики стресових розладів у військових частинах, адаптації моделей когнітивно-поведінкової терапії в роботі з особовим складом.

Однак, попри зростаючий науковий інтерес, відчувається нестача комплексних міждисциплінарних програм, що поєднують елементи психологічного, правового, соціального та педагогічного підходів до профілактики делінквентної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України.

Метою статті є розробка та наукове обґрунтування програми профілактики делінквентної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України, яка враховує особливості військової служби, психологічні чинники ризику, а також сучасні підходи до підтримки психоемоційного стану особового складу. Реалізація поставленої мети сприятиме зниженню рівня дисциплінарних порушень, покращенню морально-психологічного клімату в підрозділах та зміцненню правопорядку у військовому середовищі.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових, емпіричних та спеціальних методів, що забезпечили глибоке вивчення проблеми та обґрунтування ефективної програми профілактики делінквентної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України. Зокрема:

- теоретичні методи: аналіз наукової літератури, порівняння, узагальнення, систематизація теоретичних положень із психології, педагогіки, соціології та військової науки з метою формулювання концептуальних засад дослідження;

- емпіричні методи: анкетування військовослужбовців, інтерв'ювання командного складу, спостереження за поведінкою особового складу в умовах

службової діяльності, а також методики психодіагностики;

- статистичні методи: кількісний та якісний аналіз результатів емпіричних досліджень, математична обробка даних за допомогою методів варіаційної статистики та кореляційного аналізу для виявлення зв'язків між чинниками делінквентної поведінки;

- метод моделювання: розробка програми профілактики на основі теоретичного узагальнення і практичного досвіду, з урахуванням специфіки діяльності військовослужбовців НГУ.

Результати і обговорення.

Делінквентна поведінка військовослужбовців Національної гвардії України, як прояв соціально-психологічної дезадаптації, є багатофакторним явищем, що формується під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. До зовнішніх слід віднести стресові умови служби, участь у бойових діях, неврегульованість особистого життя, недостатню соціальну підтримку. Серед внутрішніх чинників — низький рівень самоконтролю, особистісна незрілість, недостатній рівень морально-етичних установок, а також психоемоційні порушення, що накопичуються внаслідок тривалої напруги (Pashchenko, 2022).

На основі аналізу існуючих програм профілактики девіантної поведінки у військових формуваннях, а також з урахуванням досвіду зарубіжних армій, була розроблена авторська програма профілактики делінквентної поведінки (Пашченко, 2023), яка включає:

- психологічну діагностику психологічних особливостей військовослужбовця схильного до делінквентної поведінки;

- індивідуально-корекційну роботу;

- групову корекційну роботу;

- програму професійно-психологічної підготовки з командирами (начальниками) та працівникам підрозділів по роботі з особовим складом щодо психологічних особливостей військовослужбовців схильних до делінквентної поведінки.

Суб'єкти здійснення програми: підрозділи психологічної служби (відділ, відділення, служби) та посадові особи, які входять до їх складу; командири

(начальники) усіх рівнів; структури по роботі з особовим складом.

Метою запропонованої програми є психологічна профілактика делінквентної поведінки військовослужбовців НГУ.

Завдання програми:

- оволодіння прийомами саморегуляції та самоконтролю в стресових ситуаціях та оптимізація психологічної готовності;

- розвиток морально-вольових якостей військовослужбовця та пришвидшення процесу адаптації до умов військової служби;

- розвиток та формування мотивації до військової служби у НГУ;

- формування у військовослужбовців відповідальності, сумлінності та пунктуальності у повсякденному житті військового середовища;

- корекція залежної поведінки військовослужбовців схильних до делінквентності [1; 2; 3; 4].

Запропонована програма складається з чотирьох етапів (див. рис. 1).

Рис. 1. Основні блоки «Програми профілактики делінквентної поведінки військовослужбовців Національної гвардії України»

Розглянемо кожен блок більш детально.

1. Виявляючий. Зміст заходів цього блоку спрямований на підготовку спеціалістів підрозділів психологічного забезпечення Національної гвардії України до виявлення військовослужбовців схильних до делінквентної поведінки та встановлення психологічного контакту.

Завдання: професійно-психологічна підготовка суб'єктів психологічного забезпечення щодо отримання інформації (особисту характеристики) від командирів (начальників), співслужбовців та аналіз довідок вивчення соціально-психологічного клімату у військовому колективі; встановлення психологічного контакту з ним.

Зміст виявляючого блоку:

1.1. Отримання інформації, яка характеризує особистість військовослужбовця, стан його військової дисципліни, ставлення до виконання службових обов'язків, його захоплення, коло спілкування та його соціальний статус у військовому колективі.

1.2. Опитування, яке проводиться спеціалістами підрозділів психологічного забезпечення під час якого встановлюється контакт з військовослужбовцем та з'ясовується:

- мотиви протиправного діяння, їх усвідомленість, емоційне ставлення до нього;

- опис покрокових дії під час вчинення правопорушення, якість спогадів та їх емоційна забарвленість;

- суб'єктивна оцінка військовослужбовця стосунків з співслужбовцями, командирами (начальниками) та у військовому колективі підрозділу (військовій частині).

1.3. Інформування військовослужбовця про його основні права та відповідальність за його дії.

За підсумками спеціалістом підрозділів психологічного забезпечення робиться висновок про наявність ознак схильності до делінквентної поведінки та проведення психодіагностики.

2. Діагностичний.

Завдання: вивчення актуальних психологічних характеристик військовослужбовця; виявлення причин вчинення правопорушення, психологічних особливостей військовослужбовця, якими вона опосередкована, прогноз; виявлення та формування у військовослужбовця мотивації для участі у програмі.

Зміст діагностичного блоку:

2.1. Діагностика працівником підрозділів психологічного забезпечення схильності військовослужбовця до

делінквентної поведінки, його психологічних особливостей. Використовується запропонований психодіагностичний комплекс, спрямований на виявлення особливостей:

- рівня нервово-психологічної стійкості військовослужбовця;
- вольового потенціалу військовослужбовця та швидкість до його адаптації до нових умов служби;
- його мотиваційної сфери;
- характерологічних та індивідуально-психологічних особливостей;
- рівня невротизації та психопатизації військовослужбовця.

У підсумку робиться висновок щодо схильності військовослужбовця до делінквентної поведінки.

2.2. Прояснення мотивації військовослужбовцю до подальшої психокорекційної роботи, її підкріплення, особливо у випадках, якщо:

- військовослужбовець приховує наявні у нього труднощі у військовому колективі чи стосунках з командирами (начальниками), виявляє нещирість у розмові про обставини правопорушення;
- військовослужбовець категорично відмовляється працювати у групі або не спроможний до групової дискусії;
- виявлено високу ймовірність рецидиву правопорушення.

Цей етап починається з мотиваційної бесіди, в ході якої військовослужбовцю роз'яснюється мета психокорекційної програми: зміст, форми проведення, приблизний час та місце проведення, обговорюються заплановані результати. Після чого з військовослужбовцем підписується «Контракт-згода» щодо участі у програмі та розподілу відповідальності за отримані результати.

3. Корекційний.

3.1. Індивідуальна корекційна робота

Завдання: індивідуально-психологічне консультування військовослужбовця з метою пришвидшення процесу адаптації до умов служби; корекція мотивації до військової служби у НГУ та психологічної готовності; корекція відносин у військовому середовищі; корекція морально-вольових якостей військовослужбовця.

Індивідуальна корекція схильності до делінквентної поведінки має на меті

особистісний розвиток військовослужбовця, з опорою на наявні у нього ресурси та потреби, для вироблення більш дієвих способів перенесення труднощів та обмежень пов'язаних з проходженням військової служби.

Сферами прояву делінквентної поведінки військовослужбовця є: коло співслужбовців; командири (начальники); військовий колектив (підрозділ, військова частина); родина, коло знайомих та особисте життя, до проходження служби в НГУ; громадська поведінка.

В основі психокорекції повинно, на нашу думку, лежати уявлення про те, що, крім специфічних для делінквентної поведінки військовослужбовця особистісних і поведінкових чинників, коригувальний вплив повинен здійснюватися і на факти отримані емпіричним шляхом та результати поведінкового аналізу.

Прояви схильності до делінквентної поведінки військовослужбовця:

- негативне ставлення до виконання службових обов'язків;
- відсутня орієнтація професійних та життєвих планів;
- неадекватна реакція та поведінка на зауваження (критика) з боку командирів (начальників);
- неспроможність критично, у відповідності до вимог правил взаємовідносин у військовому середовищі, оцінювати вчинки співслужбовців та утримувати їх від негідних вчинків;
- відсутність самоконтролю та самокритики за вчинення порушення військової дисципліни;
- нездатність емпатії до співслужбовців;
- відсутність встановленої культури поведінки та систематичне порушення форми одягу;
- наявність шкідливих звичок.

Особистісні і поведінкові прояви схильних до делінквентної поведінки військовослужбовця:

- відсутність щирості у взаємовідносинах зі співслужбовцями;
- неадекватність реакції на власну фізичну, інтелектуальну, моральну неспроможність та непотрібність;
- наявність інтернальної каузальної атрибуції та тенденції негативної концепції прийняття навколишнього світу;

Питання психології

- притаманність інфантильного максималізму ціннісних установок;
- імпульсивність власних дій, безвідповідальність до виконання покладених завдань та безконтрольність емоційних виблисків;
- жорстокість, практичність, незалежність та відсутність довіри власним почуттям, скептичність ставлення до суб'єктивних та культурних аспектів життя;
- сугестивність з боку військовослужбовців;
- зазвичай залишають розпочату справу незакінченою;
- романтичність мотиву вибору військової служби підкріплене образами з фільмів і книг та жагою до ризику і гострих відчуттів;
- нездатність адекватно оцінити своє місце і роль в військовому колективі та схильності до порушення загальноприйнятих норм поведінки.
- наявність негативного життєвого досвіду (зради, несправедливості, невизнання особистих досягнень тощо);
- млявість, стереотипність реагування та виникнення істотних труднощів при необхідності міняти звички або судження, умови життя та діяльності;
- асоціальність поведінки (порушенням правових, моральних, культурних норм), можливість застосовувати фізичну силу, як засіб покарання.

Зміст індивідуально-корекційного блоку має включати заходи впливу на професійну мотивацію, у випадках якщо військовослужбовець з якихось причин не готовий працювати в групі, з урахуванням службового навантаження на психолога. Мається на увазі, що індивідуально-психологічна робота не завжди виправдана з огляду на витрати часу психологом за відсутності вступної мотивації військовослужбовця до змін поведінки.

Під час індивідуальної корекційної роботи зі схильним до делінквентної поведінки військовослужбовців рекомендується використання технік мотиваційного консультування та технік арт-терапії для мотивування щодо роботи у групі. Первинним етапом індивідуальної роботи, з огляду на стан військовослужбовця може бути

стабілізаційний (візуалізація, релаксація, дихальні техніки та ін.).

3.2. Групова корекційна робота.

Завданнями цього блоку є проведення тренінгових занять з метою: формування професійної мотивації (позитивних цінностей військової служби; орієнтація на виконання функціональних обов'язків та самозбереження); інтеграція індивідуального досвіду; удосконалення саморегуляції та самоконтролю; підвищення стійкості до стресів; розширення ресурсів особистості; вироблення життєво важливих навичок та вмінь; усунення або зменшення проявів дезадаптивної поведінки; розширення соціальних зв'язків.

Проведення даного блоку відбувається у формі психологічного тренінгу у складі групи військовослужбовців, схильних до делінквентної поведінки.

Програма психологічного тренінгу складається з 8 занять по 2 години:

Тема 1. Вступ. Знайомство. Правила. Очікування.

Тема 2. Групові норми і міфи. Що можна і не можна у моєму військовому колективі.

Тема 3. Я і співслужбовці. Групова відповідальність, взаємопідтримка, команда.

Тема 4. Я і інші люди. Що мені заважає бути собою, який я насправді, як бути собою.

Тема 5. Моя мотивація. Як розвиватись, куди і навіщо. Цілі, сенси військової служби і життя у цілому.

Тема 6. Навички вирішення конкретних проблем. Копінг-стратегії повсякденної поведінки.

Тема 7. Навички утримання від делінквентної поведінки. Що я буду робити, якщо захочеться робити погані речі.

Тема 8. Завершення.

Кожне заняття складається з таких етапів:

- почуття і очікування учасників, тема дня;

- психотренінгові «розігрівальні» та «енергетичні» вправи;

- вправи, спрямовані на аналіз проблемних ситуацій, рольові розігрування, оволодіння навичками;

- обговорення підсумків дня.

Алгоритм запропонованого тренінгу наведено у додатку В.

4. Інформаційний.

Завдання: інформаційно-просвітницька робота з командирами (начальниками), працівниками підрозділів по роботі з особовим складом щодо психологічних особливостей військовослужбовців схильних до делінквентної поведінки; надання їм психологічних рекомендацій.

Зміст інформаційного блоку:

Просвітницько-інформувальна робота з командирами (начальниками), працівниками підрозділів по роботі з особовим складом, в підпорядкуванні яких є військовослужбовці схильні до делінквентної поведінки, проводиться спеціалістами підрозділів психологічного забезпечення у форматі лекційних та практичних занять за темами: «Нормативно-правові засади регулювання делінквентної поведінки військовослужбовців» (2 год., лекція); «Основні чинники та умов розвитку делінквентної поведінки особистості» (2 год., лекція); «Особистісні предиктори та протектори відхильної поведінки військовослужбовців НГУ» (2 год., лекція); «Виявлення та попередження делінквентної поведінки у військовослужбовця.» (4 год., практичне заняття) та надання психологічних рекомендацій.

Очікувані результати програми полягають, перш за все, у досягненні позитивних змін у поведінці військовослужбовця з командирами (начальниками), у військовому колективі та з співслужбовцями; змінах ірраціональних переконань та суджень військовослужбовця та схвального емоційного ставлення до вимог військової служби; у розширенні поведінкового репертуару

військовослужбовця за рахунок розвитку соціально-бажаних форм взаємодії.

Висновки. Таким чином, у статті розглянуто актуальну проблему профілактики делінквентної поведінки серед військовослужбовців Національної гвардії України в умовах військово-політичної нестабільності та підвищеного психологічного навантаження. Проаналізовано основні зовнішні та внутрішні чинники, що впливають на виникнення девіантної поведінки, а також сучасні наукові підходи до її подолання.

Запропонована авторська програма профілактики делінквентної поведінки є науково обґрунтованою, міждисциплінарною моделлю, яка передбачає комплекс заходів: виявляючий, діагностичний, корекційний та інформаційний блоки. Програма орієнтована не лише на роботу з військовослужбовцями, схильними до порушень дисципліни, а й на підвищення професійної обізнаності командирів та працівників підрозділів по роботі з особовим складом.

Результатами реалізації програми є підвищення рівня психологічної стійкості, адаптаційного потенціалу, самоконтролю та відповідальності військовослужбовців; формування позитивної мотивації до військової служби; зниження рівня дисциплінарних порушень і делінквентної поведінки загалом. Впровадження такої програми сприятиме створенню сприятливого морально-психологічного клімату у військових колективах та зміцненню правопорядку в підрозділах НГУ.

Список використаних джерел

1. Бондар А. Я., Макаренко Н. Г. Особливості проявів делінквентної поведінки в Збройних Силах України. *Наукові записки НаУКМА. Серія: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота.* 2011. Том 123. С. 35-39
2. Гачак-Величко Л. А. Девіантна поведінка неповнолітніх: до питання класифікації чинників. *Академічні візії.* 2022. № 6-7. С. 39-44.
3. Лукашенко М. Ю. Травматичний досвід військових дій як чинник девіантної поведінки. *Юридична психологія.* 2019. №1 (24). С. 32-38
4. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2011. 520 с.
5. Пашенко А. О. Психологічні чинники делінквентної поведінки правоохоронців (на прикладі військовослужбовців Національної гвардії України): дис. ... PhD: 053. Харків, 2023. 294 с.
6. Серажим І. Р. Девіантна поведінка персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України як соціально-психологічний та правовий феномен. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. №6. С. 447-449

7. Шиделко А. В. Психологічна характеристика видів девіантної поведінки. *Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи*. 2019. С. 113-119.
8. Adler, A. B., Bliese, P. D., & Castro, C. A. (Eds.). (2011). Deployment psychology: Evidence-based strategies to promote mental health in the military. *American Psychological Association*. <https://doi.org/10.1037/12300-000>.
9. Drew, C. (2022). Deviance in Sociology: 25 Examples & Definition. Helpful Professor. URL: <https://helpfulprofessor.com/deviance-examples-sociology>.
10. Grossman, D., & Siddle, B.K. (2000) «Psychological Effects of Combat» in Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict. *Academic Press*.
11. Pashchenko A., Matsegora, Y., Kolesnichenko et al. (2022). Social and psychological predictors of alcohol-related incidents involving servicemen. *Romanian Journal of Military Medicine*, 125(4), 668–686.
12. Violanti, J. M., & Aron, F. (1994). Ranking police stressors. *Psychological Reports*, 75, 824–826.

References

1. Bondar, A. Ya., Makarenko, N. H. (2011). Osoblyvosti proiaviv delinkventnoi povedinky v Zbroinykh Sylakh Ukrainy [Features of Delinquent Behavior in the Armed Forces of Ukraine]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Seriya: Pedagogichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota – Scientific notes of NaUKMA. Series: Pedagogical, psychological sciences and social work*, Tom 123, 35-39. (in Ukrainian)
2. Hachak-Velychko, L. A. (2022). Deviantna povedinka nepovnlitnikh: do pytannia klasyfikatsii chynnykiv [Deviant behavior of minors: to the question of classification of factors]. *Akademichni vizii – Academic visions*, 6-7, 39-44. (in Ukrainian)
3. Lukashenko, M. Yu. (2019). Travmatychnyi dosvid viiskovykh dii yak chynnyk deviantnoi povedinky [Traumatic experience of military operations as a factor of deviant behavior]. *Yurydychna psykholohiia – Legal psychology*, 1 (24), 32-38 (in Ukrainian)
4. Maksymova, N. Yu. (2011). Psykholohiia deviantnoi povedinky [Psychology of deviant behavior]: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv. Kyiv.
5. Pashchenko, A. O. (2023). Psykholohichni chynnyky delinkventnoi povedinky pravoohorontsiv (na prykladi viiskovosluzhbovtsiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy) [Psychological Factors of Delinquent Behavior of Law Enforcement Officers (on the Example of the National Guard of Ukraine)]: thesis PhD: 053. Kharkiv. (in Ukrainian)
6. Serazhym, I. R. (2022). Deviantna povedinka personalu Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy yak sotsialno-psykholohichni ta pravovyi fenomen [Deviant Behavior of the Staff of the State Criminal Executive Service of Ukraine as a Socio-Psychological and Legal Phenomenon]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Legal scientific electronic journal*, 6, 447-449 (in Ukrainian)
7. Shydelko, A. V. (2019). Psykholohichna kharakterystyka vydiv deviantnoi povedinky [Psychological characteristics of deviant behavior]. *Suchasni tendentsii rozvytku osvity y nauky: problemy ta perspektyvy – Modern trends in the development of education and science: problems and prospects*, 113-119. (in Ukrainian)
8. Adler, A. B., Bliese, P. D., & Castro, C. A. (Eds.). (2011). Deployment psychology: Evidence-based strategies to promote mental health in the military. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/12300-000>
9. Drew, C. (2022). Deviance in Sociology: 25 Examples & Definition. Helpful Professor. URL: <https://helpfulprofessor.com/deviance-examples-sociology>.
10. Grossman, D., & Siddle, B.K. (2000) «Psychological Effects of Combat» in Encyclopedia of Violence, Peace and Conflict, Academic Press, 2000.
11. Pashchenko A., Matsegora, Y., Kolesnichenko et al. (2022). Social and psychological predictors of alcohol-related incidents involving servicemen. *Romanian Journal of Military Medicine*, 125(4), 668–686.
12. Violanti, J. M., & Aron, F. (1994). Ranking police stressors. *Psychological Reports*, 75, 824–826.

Summary

PROGRAM OF PREVENTION OF DELINQUENT BEHAVIOR OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

*Pashchenko A. O. PhD in Psychology, Senior Lecturer
of the Department of Psychology and Pedagogy
National Academy of the National Guard of Ukraine*

Introduction. *In the current context of military and political instability and active hostilities in Ukraine, the issue of ensuring the moral and psychological stability of the personnel of the National Guard of Ukraine is becoming extremely relevant. One of the challenges that negatively affect the effectiveness of the performance of official duties is the manifestation of delinquent behavior among servicemen. These may*

include disciplinary violations, aggressive or deviant actions, alcohol or substance abuse, and other forms of behavior that contradict military regulations and universal norms. Despite the existence of a regulatory framework and certain preventive measures, practice shows that existing methods are not effective enough, which necessitates the development of a comprehensive, scientifically based prevention program. Such a program should take into account the specifics of military service, psychological characteristics of personnel, as well as current trends in military psychology and social work.

Purpose. The purpose of this article is to scientifically justify and develop a comprehensive preventive program to counteract delinquent behavior among servicemen of the National Guard of Ukraine, taking into account psychological, pedagogical, and military-specific factors.

Methods. The study applies a range of theoretical and empirical research methods. These include literature analysis, sociological surveys, psychological diagnostics (tests on anxiety, aggression, social adaptation), observation, and interviews. Statistical data processing was performed using correlation and comparative analysis to establish key risk factors and evaluate the effectiveness of proposed interventions.

Originality. The article presents an original, multi-level program for the prevention of delinquent behavior tailored specifically for the military environment. It integrates psychological diagnostics, educational modules, psychotherapeutic support, and systematic feedback mechanisms. The proposed model has not previously been introduced into the structure of Ukraine's military training and psychological support system.

Conclusion. The proposed author's program for the prevention of delinquent behavior is a scientifically based, interdisciplinary model that includes a set of measures: detection, diagnostic, correctional and information blocks. The program is focused not only on working with servicemen prone to discipline violations, but also on raising the professional awareness of commanders and personnel officers. The results of the program are an increase in the level of psychological stability, adaptive potential, self-control and responsibility of servicemen; the formation of positive motivation for military service; and a decrease in the level of disciplinary violations and delinquent behavior in general. The implementation of such a program will help create a favorable moral and psychological climate in military teams and strengthen law and order in the NGU units.

Keywords: delinquent behavior; military personnel; National Guard of Ukraine; prevention; psychological support; military discipline.

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 21.04.25.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 06.06.25.

© 2025. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.